

Hoofdstuk 3 Gerry in de oorlog (1930-?)

Tijd van Wereldoorlogen 1900-1950

Lesbeschrijving Doel

- *De kinderen maken kennis met de Tweede Wereldoorlog
- *De kinderen leren dat God Zijn volk onderhoudt in rampen en oorlogen
- *De kinderen leren iets over de Jodenvervolgning

Aantal lessen 3

Lesonderdelen Vertelling

Leerlingenboek

Verwerking

Vertelling **GERRY IN DE OORLOG**

‘Papa, heeft u veel pijn?’ ‘Nee hoor’, papa schudt zijn hoofd. ‘Kijk maar.’ Papa wijst op de witte koker om zijn kuit. ‘Dit beschermt mijn been.’ Gerry hoort de doffe tikken als papa op zijn gipsbeen klopt. ‘Gelukkig’, zucht Gerry en ze kruipt dicht tegen haar vader aan. ‘Weet je Gerry ... papa weet nog niet waarom ik dit zieke been heb. Maar weet je wat de Heere God tegen mij zei toen ik het aan Hem vroeg?’ Gerry kijkt in de schitterende ogen van papa. ‘God zei dat ik het nog wel zal begrijpen. We mogen dat stil verwachten.’

Even later zit Gerry met haar tweejarig zusje op de grond te spelen. Buiten wordt er een fiets tegen de muur gezet. Nathan Berlijn kijkt op. ‘Ha Frans! Dat is lang geleden.’ Frans stapt op Nathan af en schudt hem hartelijk de hand. ‘Zo, je zit nog steeds met je been?’ De mannen zijn even later druk in gesprek. Evangelina schatert het uit als Gerry de pop rare kunstjes laat doen. Plotseling voelt Gerry dat er iets is. Ze kijkt naar papa’s ernstige gezicht. ‘Ja Frans, ik wil meedoen, maar nooit met geweld. Ik wil niemand doden ...’ De pop staat roerloos stil. ‘Kellie, pop!’ Kleine Evangelina duwt tegen haar grote zus. Maar Gerry hoort alleen vaders stem. ‘Ik doe het Frans ... ik weet dat verzetswerk gevaarlijk is ..., maar om Joden en niet-Joden buiten die verschrikkelijke kampen te houden doe ik mee.’ ‘Kellie! Pop.’ Nu voelt Gerry de handjes van haar zusje duwen. In gedachten laat ze de pop weer buitelen.

‘Papa, waarom hebben de Duitsers zo’n hekel aan de Joden?’ Vragend kijkt Gerry haar vader aan. Ze wijst naar de gele ster op zijn borst. Met dikke zwarte letters staat er *Jood* op. Nathan Berlijn slaat een arm om zijn dochter. ‘Dat is een heel goede vraag. Weet je, eigenlijk zijn het niet de Duitse soldaten die boos op ons zijn. De soldaten moeten Hitler en zijn vrienden gehoorzamen. Hitler haat ons. Daarom wil hij alle Joden weg hebben.’ ‘Maar u gaat toch niet bij ons weg, papa?’ Gerry kijkt bang naar papa. Papa slaat zijn arm nog dichter om Gerry heen. ‘Weet je Gerry, Hitler kan helemaal niets doen zonder dat onze hemelse Vader dat wil ... De Heere Jezus zegt dat we niet bang hoeven te zijn ... Hoe heet je zusje?’ vraagt vader. Verrast kijkt Gerry papa aan. ‘Evangelina.’ ‘Mama heeft die naam bedacht. Evangelina betekent Goede Nieuws. De Heere Jezus is de Goede Herder. Hij zorgt voor Zijn schapen. Bij Hem zijn Zijn kinderen veilig. Stil kijkt Gerry naar papa. Zijn ogen stralen.

‘Kijk eens Gerry, dit is Otto,’ zegt vader op een dag. Gerry kijkt de kleine jongen aan. Z’n handje trilt in mama’s hand. Met grote ogen kijkt de kleuter Gerry aan. ‘Otto komt een tijdje bij ons wonen. Wil jij met hem spelen? Dan ga ik een bed voor hem klaarmaken.’ ‘Kom maar, Otto.’ Gerry pakt z’n

bevende handje en neemt hem mee naar een hoekje van de kamer. Ze leest een boekje voor aan de kleine onderduiker. 's Avonds, als Otto en Evangelina op bed liggen, zit de rest van het gezin Berlijn rondom de tafel. Vaders stem klinkt ernstig. 'Otto mag door niemand worden gezien. Je weet, aan het einde van straat wonen mensen die ...' Vader kan zijn zin niet afmaken. 'Die NSB-ers, pap!' roept Pieter. 'Sst, jongen! Niet zo roepen. Je weet, de muren hebben tegenwoordig oren. Laat het een waarschuwing zijn. Niemand mag weten dat Otto hier in huis is. Laten we samen bidden dat God Otto zal beschermen, zodat hij niet ontdekt wordt. En dat Otto een goede tijd bij ons heeft. Fijn Gerry, ik zag dat je hem vanmiddag aan het voorlezen was.' Gerry bloost en bidt even later met vader mee.

De oorlog duurt al een paar jaar. De winkels worden steeds leger. 'Gerry, ga je met mij mee? Dan gaan we proberen om aan eten te komen.' Nathan Berlijn trekt zijn jas aan. Gerry knikt en doet ook snel haar manteltje aan. Hij is een beetje te klein, maar als ze wat trekt, kan de knoop toch dicht. Ze zet de wollen muts over haar oren. Ze draait hem zo, dat de gaatjes van achteren zitten. Aan papa's hand loopt ze mee. 't Gaat langzaam. Papa trekt met zijn been. Voetje voor voetje komt hij vooruit. De rij voor de winkel is erg lang. Berlijn en Gerry sluiten achteraan. Gerry ziet de verbaasde blik van een vrouw naar vaders borst gaan. Haar ogen blijven rusten op de gele ster. 'Meneer', zegt ze zacht, terwijl ze om haar heen kijkt, 'u hoort bij Gods volk.' Vader glimlacht. 'Ja, ik ben een Jood. Dat kunt u inderdaad zien. Maar weet u, ik ken mijn Messias. U ook?' Gerry ziet hoe de vrouw blij knikt. 'Weet u, ik bid iedere dag voor u en uw volk.'

Eindelijk zijn Gerry en papa aan de beurt. Als ze de winkel binnenstappen, legt vader geld en zijn bonkaart op de toonbank. 'Alstublieft', zegt de groenteboer en hij overhandigt hem een kleine koolraap. 'Dit is alles wat ik voor u heb.' Zwijgend lopen papa en Gerry even later naar huis. 'O, zegt mama, wat fijn dat je wat gekregen hebt, maar ik kan die niet koken.' 'Waarom niet, mama?' 'Er is niets meer in huis om de kachel te laten branden.' Gerry kijkt stil hoe mama 7 borden op tafel zet. De rauwe, ongekookte koolraap legt ze op de snijplank. 'Kom, we gaan eten', zegt mama. Papa zit al aan tafel. Gerry schuift naast haar kleine zusje Evangelina. Voor papa gaat bidden, kijkt hij de kleine kring rond. 'We gaan straks bidden voor dit eten. En we gaan aan God vragen of Hij ons kracht en vrede geeft als we een tijdje geen eten meer krijgen.' Gerry vouwt vlug haar handen en luistert naar papa's warme stem als hij alles aan de Heere vertelt. 'Amen', zegt Gerry uit de grond van haar hart met de anderen mee.

De volgende ochtend roept Pieter: 'Ik ga hoor, mama!' Dan stapt hij de deur uit. 'Mama!' een verbaasde kreet klinkt. Meteen loopt moeder Berlijn achter Pieter aan. Met een rode kleur van opwinding stappen ze met een grote mand de kleine kamer binnen. De rieten mand wordt op tafel neergezet. 'Wat is dit?' 'Het stond voor de deur, papa. Ik viel er bijna over.' Mama pakt ondertussen al de mand uit. 'Melk!' Verbaasd kijkt Gerry naar de grote fles op tafel. 'Boter! Brood!' Kreten klinken door elkaar. De tafel wordt vol gezet met kostbare schatten uit de mand. Gerry danst met haar kleine zusje rond, terwijl papa hoofdschuddend naar de tafel kijkt. 'Kom kinderen, de Heere heeft voor dit eten gezorgd. We gaan Hem eerst voor alles danken!'

Het is 1945. 'Wanneer zullen ze ons bevrijden?' Gerry kijkt Pieter aan. 'Geen idee, maar ik weet wel dat het niet lang meer duurt. Kijk, ik heb weer nieuwe kralen voor je. Zullen we die oranje verven?' 'Ja, dat is een goed idee. Als we bevrijd worden, kan iedereen die dragen ... OZO!' Pieter lacht. 'OZO... Oranje Zal Overwinnen! Fijn hè, dat papa zo'n mooi groot blik met oranje verf heeft kunnen kopen. Ik weet zeker dat we heel veel van deze kralen kunnen verkopen.' De Berlijns zijn druk bezig met het maken en verven van kralenkettingen. Vader Berlijn heeft maanden geleden een grote partij klei gekocht. Met elkaar maken ze hier kralen van. Vooral de meisjes zijn heel goed in het verven van de gebakken kralen. Voorzichtig doopt Gerry de kwast in de oranje verf. Behoedzaam verft ze de ketting

feloranje. 'Zo weer één klaar, Pieter. Wat zal ik blij zijn, wanneer ik een oranje ketting om mag.' Aan de lijn boven de tafel hangen al tientallen oranje kettingen. Klaar om gedragen te worden als de Bevrijding aanbreekt.

Achtergrondinformatie

Nathan Levi Berlijn werd op 12 mei 1903 geboren in Rotterdam. Hij stierf op 14 september 1999 in Turramurra, Australië.

The reborn Shammash: autobiografie van Nathan Berlijn, 1983

[Aantekeningen bij de Bijbel: Nathan Levi Berlijn \(bijbelaantekeningen.nl\)](#)

Gerry heet mevrouw Wijnands-Berlijn. Ze woont in Sydney, Australië.

[Verdwenen Soest](#)

www.struikelstenen.nl

De struikelstenen die in het tekstboek genoemd worden liggen in Nijkerk.

www.hvsoest.nl/mei-1940-ev

Historische vereniging Soest

Antwoorden verwerking

1. 10 mei 1940
2. 5 dagen
3. Rotterdam
4. 5 jaar
5. Wilhelmina
6. Het was verboden, om naar de koningin te luisteren
7.
 1. *Vliegtuigen*
 2. *Duitse soldaat pakt een fiets af*
 3. *Persoonsbewijs*
 4. *Eigen invulling*
 5. *Gevangene moet hard werken*
 6. *Bonkaarten stelen*
 7. *Dodenherdenking*
 8. *5 mei: Bevrijding*
8. *Eigen invulling*
9. *Eigen invulling*
10. *Eigen invulling*
11. *Bespreking leerkracht met de leerlingen*